

การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
Administration of Students Supporting System for Developing the
Quality of Life for Students in Secondary Schools Under Secondary
Educational Service Area Office Area 9

นฤนาถ วิศิษฏ์อนุพงษ์¹ ไตรรัตน์ สิทธิพิบูล² จีรัฎฐ์ สินธุอารีย์³

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม² อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม นักวิชาการอิสระ³

Narunat Wisitanuphong¹ Tirrat Sithithul² Jeerath Sintuaree³

Master's degree students Field of Study: Educational Administration Siam Technology
College¹ Advisor Master of Education Program Field of Study Educational Administration
Siam Technology College² Co-advisor independent academic³

บทคัดย่อ

การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 2) เปรียบเทียบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา และครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มแบบเจาะจง และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน ครูที่ปรึกษา จำนวน 120 คน และครูที่รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 80 คน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 รวมทั้งสิ้นจำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อ ตามลำดับ

2. ผู้บริหารและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่มีตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับการดำเนินงานในส่วนของการบริหารระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า (1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูควรติดตามดูแลและรู้จักนักเรียนอย่างใกล้ชิด ควรติดตามการเก็บ รวบรวมข้อมูลนักเรียนอย่างจริงจังเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ควรได้รับความร่วมมือที่ดีจากชุมชนและ ผู้ปกครอง ควรทำเป็นแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ ครูที่ปรึกษาควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองให้มากขึ้น สนับสนุนทุนการศึกษาให้นักเรียน จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้ สามารถคิดเป็น แก้ปัญหาได้ และควรวางแผนการดำเนินการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ข้อมูลของนักเรียนควรครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้สามารถคัดกรองนักเรียนได้อย่างมี คุณภาพ ครูมีการปรับปรุงข้อมูลของนักเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ครูและผู้บริหารควรจัดทำเครื่องมือ นวัตกรรม เพิ่มแบบประเมินนักเรียนให้มีความหลากหลาย มีการส่งต่อข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้กับครูที่ ปรึกษา และนำไปโปรแกรมสำเร็จรูป โปรแกรมประเมินพฤติกรรมนักเรียนเข้ามาใช้เพื่อความสะดวกในการเก็บ ข้อมูล (3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมและต่อเนื่อง มี การสนับสนุนการพัฒนานักเรียนในหลาย ๆ ด้าน มีความหลากหลายให้เหมาะสมกับนักเรียน ขอความร่วมมือ ผู้ปกครองในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนร่วมกับโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องควรวางระบบการดำเนินงานให้เข้ม แข็งและมีความสามัคคีกัน และควรประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน (4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูควรมีการติดตามบันทึกผลการช่วยเหลือเพื่อแก้ไข ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลที่เป็นความจริง ควร แก้ปัญหาด้วยความเข้าใจเพื่อให้นักเรียนไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ครูควรสร้างความไว้วางใจกับนักเรียน ทุกฝ่ายที่รับผิดชอบต้องช่วยกันดูแลไม่ควรปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบโดยลำพัง และ โรงเรียนควรให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน และ(5) ด้านการส่งต่อ หลังจากดำเนินกิจกรรมควร สรุปผล ติดตามประเมินผล รายงานให้ผู้บังคับบัญชารับทราบ เพื่อนำมาปรับปรุงและนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรตรวจสอบ และศึกษาข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่จะส่งต่อนักเรียนให้ละเอียดและ รอบคอบ โรงเรียนควรติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่ส่งต่อนักเรียนอย่างใกล้ชิดและ รายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ควรชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบและเข้าใจกรณีส่งต่อนักเรียน ผู้บริหาร ควรติดตามด้วยตัวเอง เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่คณะทำงานและยังเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับ ผู้ปกครองและนักเรียนถึง การแก้ปัญหาอย่างจริงจังของผู้บริหาร และควรเก็บข้อมูลการส่งต่อนักเรียนเป็น ความลับ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, การระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the management of secondary school student assistance systems. Dvaravati Group is part of the Office of Secondary Education Service Area, District 9, Suphanburi Province. 2) to compare the administration of the student support system of secondary schools under the supervision of the Office of Secondary Education Service Area, District 9, Suphanburi Province, Dvaravati Group, classified by position and work experience; and 3) Research the guidelines for the development of the student support system's administrative system. Purposive sampling was used in this study's sample group. And, using Craigie and Morgan's ready-made tables, determine the sample size, which is 40 school administrators, 120 teachers, and 80 teachers in charge of the student support system of schools under the office. Secondary Education Area, District 9, Suphan Buri Province, Dvaravati Group, 240 people in total. The research tool was a questionnaire. The following statistics were used in data analysis: percentage (%), mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.), and t-test. The finding of the research was as follow:

1. The administration of the student caring system of school overall was rated at a high level. In descending order as follow: in the aspect of student promotion and development, in the aspect of student screening, in the aspect of recognizing individual students, in the aspect of prevention and troubleshooting, and the aspect of student transfer, respectively.

2. The findings of a comparison of secondary school administration of the student support system the overall picture was not different under the Office of Secondary Education Service Area 9, which was classified by position and work experience.

3. According to the guidelines for the development of the Secondary school administration of student support systems Service, it was found that, on the recognition of individual students, the schools had systematic data collection. For the student screening aspect, the schools analyzed students' data from systematic data collection. For the prevention and resolution aspect, the schools intensively took care of risk and problem students. When considering the promotion and development of students, school activities to promote and develop students were in accordance with school policy. Finally, for the student transfer aspect, the transferred students received accurate and prompt assistance.

Keywords : Office of Administration, Student Support System, Secondary Education Service Area 9

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยี นอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏด้วยเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาทางเศรษฐกิจปัญหาการระบาดของสิ่งเสพติด รวมถึงปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ และความเครียด ส่งผลเสียแก่สุขภาพกายและสุขภาพจิต ซึ่งนพ.เกียรติภูมิ วงศ์รจิต อธิบดีกรมสุขภาพจิต ได้กล่าวว่า สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเกิดขึ้นมากมาย ความเร่งรีบมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต การเรียน การทำงาน เศรษฐกิจ การเมือง ค่านิยม และวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียด หากความเครียดที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับที่มากจนเกินไปย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคคล โดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งถือเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ ที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ และอารมณ์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงกล่าวได้ว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่สำคัญของชีวิต (กรมสุขภาพจิต, 2564)

นพ.เกียรติภูมิ วงศ์รจิต (กรมสุขภาพจิต, 2564) ยังกล่าวต่อว่า ปัจจุบันภาวะเครียดในกลุ่มวัยรุ่นมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการให้บริการปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตทางโทรศัพท์สายด่วนสุขภาพจิต 1323 ในปีงบประมาณ 2562 จากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ พบว่า มีวัยรุ่นโทรเข้ามาขอรับบริการปรึกษาในเรื่องความเครียดสูงสุด โดยกลุ่มของวัยรุ่น อายุ 11-19 ปี โทรเข้ามาขอรับบริการปรึกษาสายด่วนสุขภาพจิต ประมาณ 10,000 สาย ซึ่งปัญหาสุขภาพจิตที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรกสำหรับวัยรุ่น ได้แก่ อันดับที่ 1 ความเครียด/วิตกกังวล ร้อยละ 51.36 อันดับที่ 2 ปัญหาความรัก ร้อยละ 21.39 และอันดับที่ 3 ซึมเศร้า ร้อยละ 9.82 ซึ่งสอดคล้องกับนายสุเทพ ชิตยวงษ์ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) ที่กล่าวว่า เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มต้องการรับความช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิตในส่วนของผลการให้บริการสายด่วนสุขภาพจิตพบว่า กลุ่มเยาวชนโทรเข้ามาปรึกษาปัญหาสุขภาพจิต โดยในช่วง 6 เดือนแรกของปีงบประมาณ 2562 พบว่า 1 ใน 3 ของผู้ที่โทรเข้ามาปรึกษาทั้งหมด เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 11-25 ปี และ 5 อันดับปัญหาที่พบมาก คือ ความเครียด หรือความวิตกกังวล ปัญหาจิตเวช ปัญหาความรัก ปัญหาซึมเศร้า และปัญหาครอบครัว ที่อาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือเหตุการณ์ที่เป็นอันตราย (กรมสุขภาพจิต, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีและนครปฐม มีหน้าที่ดูแลเด็กนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กนักเรียนจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาตามศักยภาพ และการปกป้องคุ้มครองให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีแนวทางการปฏิบัติการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตามปณิธานที่ตั้งไว้ว่า “เราจะไม่ทิ้งเด็กแม่แต่คนเดียวไว้เบื้องหลัง” (ศิริพร ขุนภักดี, 2564, คำนำ) ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นพบว่าวิกฤตการณ์เด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น ปัญหาและสภาพแวดล้อมบริบทต่าง ๆ ใน สังคม ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยเสี่ยงจากสภาพครอบครัวที่เป็นครอบครัวแตกแยก นิยมใช้ความรุนแรง ปล่อยปละละเลย ปัจจัยเสี่ยงจากโรงเรียนที่ขาดความเอาใจใส่นักเรียนอย่างจริงจัง ขาดการจัดการที่เหมาะสมต่อการพิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครองและให้การดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนอย่างทั่วถึงเป็นธรรม ปัจจัยเสี่ยงจากชุมชนและสังคมที่อ่อนแอ

จากสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่กล่าวมา จึงจำเป็นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จะต้องหามาตรการและแนวทางการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนให้ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทันท่วงที มีประสิทธิภาพปลอดภัยและได้รับความเป็นธรรม จึงได้มอบนโยบายให้ทุกสถานศึกษาในสังกัด ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เด็กนักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานคือ 1) ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครูให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม 2) วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง 3) สนับสนุนให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน โรงเรียน และชุมชน เชื่อมประสานและรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) ประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ชุมชน และ ผู้ชำนาญในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ส่งเสริมพัฒนานักเรียนและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีคุณค่าและจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9, 2562)

จากสภาพข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้นสถานศึกษาทุกแห่งรับนโยบายมาดำเนินการตามสภาพและบริบทของสถานศึกษา ซึ่งมีสถานศึกษาบางแห่งดำเนินการแล้วประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา แต่ก็มีสถานศึกษาหลายแห่งที่ดำเนินการแล้วยังไม่บรรลุตามเป้าหมายและสำเร็จ จตามนโยบาย (เทิดศักดิ์ ยะยอ, 2562, น.2) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จึงมีความสนใจศึกษาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ซึ่งผลจากการศึกษาจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา และครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 10 โรงเรียน จำนวน 627 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน 2) ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 100 คน และ 3) ครูที่ปรึกษา จำนวน 482 คน

2. ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) ครูที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำนวน 240 คน แบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 40 คน ครูที่ปรึกษา จำนวน 120 คน และครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 80 คน โดยผู้วิจัยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970, pp. 607-610) หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อกำหนดสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน

5. ตัวแปรที่วิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

- การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยใช้แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2564) มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อ

- แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยใช้แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2564) มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อ

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ เพื่อใช้สอบถามการดำเนินงานการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบเลือกตอบได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยแต่ละข้อมีลักษณะเป็นแบบการหามาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ใช้ค่าสถิติในการ วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรและประสบการณ์การทำงาน ด้วยการทดสอบค่า F-test (One - way ANOVA)
4. การวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิด แนวทางการบริหารของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

8. สรุปผลวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

- 1.การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และ ด้านการส่งต่อ ตามลำดับ
- 2.ผู้บริหารและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ที่มีตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับการดำเนินงานในส่วนของระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน
- 3.แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า (1) ด้านการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล ครูควรติดตามดูแลและรู้จักนักเรียนอย่างใกล้ชิด ควรติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูล นักเรียนอย่างจริงจังเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ควรได้รับความร่วมมือที่ดีจากชุมชนและผู้ปกครอง ควรทำเป็น แผนปฏิบัติงานของโรงเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ ครูที่ปรึกษาควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองให้มาก ขึ้น สนับสนุนทุนการศึกษาให้นักเรียน จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้สามารถคิดเป็น แก้ปัญหาได้ และ ควรวางแผนการดำเนินการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ข้อมูลของ นักเรียนควรครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้สามารถคัดกรองนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ ครูมีการปรับปรุงข้อมูลของ นักเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ครูและผู้บริหารควรจัดทำเครื่องมือ นวัตกรรม เพิ่มแบบประเมินนักเรียนให้มี

ความหลากหลาย มีการส่งต่อข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้กับครูที่ปรึกษา และนำโปรแกรมสำเร็จรูป โปรแกรมประเมินพฤติกรรมนักเรียนเข้ามาใช้เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล (3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมและต่อเนื่อง มีการสนับสนุนการพัฒนานักเรียนในหลาย ๆ ด้าน มีความหลากหลายให้เหมาะสมกับนักเรียน ขอความร่วมมือผู้ปกครองในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนร่วมกับโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องควรวางระบบการดำเนินงานให้เข้มแข็งและมีความสามัคคีกัน และควรประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก (4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูควรมีการติดตามบันทึกผลการช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลที่เป็นความจริง ควรแก้ปัญหาด้วยความเข้าใจเพื่อให้นักเรียนไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ครูควรสร้างความเป็นกันเองและความไว้วางใจกับนักเรียน ทุกฝ่ายที่รับผิดชอบต้องช่วยกันดูแลไม่ควรปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบโดยลำพัง และ โรงเรียนควรให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน และ(5) ด้านการส่งต่อ หลังจากดำเนินกิจกรรมควรสรุปผล ติดตามประเมินผล รายงานให้ผู้บังคับบัญชารับทราบ เพื่อนำมาปรับปรุงและนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรตรวจสอบ และศึกษาข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่จะส่งต่อให้นักเรียนให้ละเอียดและรอบคอบ โรงเรียนควรติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่ส่งต่อให้นักเรียนอย่างใกล้ชิดและรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ควรชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบและเข้าใจกรณีส่งต่อให้นักเรียน ผู้บริหารควรติดตามด้วยตัวเอง เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่คณะทำงานและยังเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ปกครองและนักเรียนถึง การแก้ปัญหาอย่างจริงจังของผู้บริหาร และควรเก็บข้อมูลการส่งต่อให้นักเรียนเป็นความลับ

9. อภิปรายผล

1. จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยเรื่องการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า ภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ตระหนักถึงความสำคัญในการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อช่วยในการพัฒนานักเรียนให้มีชีวิตที่มีความสุข มีคุณภาพชีวิตทางที่ดี พัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนค่อนข้างมาก โดยการกำหนดนโยบายการช่วยเหลือดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการจัดประชุมชี้แจงแนวทางการให้กับบุคลากรในโรงเรียนรับทราบอย่างเป็นทางการและทั่วถึง อีกทั้งประสานขอความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในการร่วมมือกันพัฒนานักเรียนตามอย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพ อีกทั้งยังดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หมวด 7 มาตรา 63 ที่ให้โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง ต้องจัดให้มี

ระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนและจัดกิจกรรมแนะแนว ให้คำปรึกษา และการฝึกอบรมแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัย ซึ่งสามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการวางแผนในการรู้จักนักเรียน โดยให้ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้มีการวางแผนงานในการดำเนินการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อทำความรู้จักกับนักเรียนและครอบครัว รวมถึงศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยดำเนินการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ดังนี้ ข้อมูลประวัติส่วนตัว ข้อมูลด้านสุขภาพ และ ข้อมูลด้านความสามารถของนักเรียน ซึ่งเครื่องมือหรือแบบประเมินนี้จะช่วยให้เข้าใจนักเรียนได้มากขึ้น มีการรายงานผล ประเมินผลการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การคัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้อง นำไปใช้ให้เกิดการพัฒนา และพัฒนานักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข ปลอดภัยจากสารเสพติดต่าง ๆ และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมได้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริมาภรณ์ สนธิ (2560, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุภัสสร สุริยะ (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการวางแผนคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล รายห้องและระดับชั้น ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เป็นเพราะโรงเรียนได้มีการวางแผนด้านการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน โดยการใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการคัดกรองนักเรียน และพิจารณาข้อมูลด้านต่าง ๆ ของนักเรียนเพื่อกำหนดเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและชัดเจน ข้อมูลที่ได้ไปจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำไปใช้อย่างเหมาะสมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ สุภัสสร สุริยะ (2562, บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก มีการวางแผนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง ให้นักเรียนทุกคนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง โดยการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ตามความสามารถและความสนใจของนักเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา เช่น กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมสร้างเสริมทักษะในการดำรงชีวิต กิจกรรมโฮมรูม ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ได้รับความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ได้มีการรายงานและประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนต่อไป

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี เตยอ่อน (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัด เจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล) ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล) โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน โดยด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนิศา ศุภรสุคนธ์ (2562, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก มีการประชุมวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหา และรายงานผลการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้บริหารและครูมีความตระหนักและเห็นคุณค่าในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความเข้าใจในปัญหาของนักเรียนแต่ละคนอย่างแท้จริง มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิดและจริงจัง โดยการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนหรือการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งติดตามดูแลช่วยเหลือ โดยอาศัยการประสานงานขอความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน นอกจากนี้สถานศึกษายังมีการรายงานผลและประเมินผลด้านการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนเพื่อนำไปสู่รับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสร สุริยะ (2562, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการส่งต่อ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหา ส่งต่อและบันทึกผลการส่งต่อไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญภายนอก รายงานผลความช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนได้มีการวางแผนด้านการส่งต่อนักเรียน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา หรือกลุ่มเสี่ยงที่จะมีปัญหา เพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือ โดยมีขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ มีความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยการดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งนักเรียนที่ส่งต่อจะได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว โดยมีการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะต้องบันทึกผลการช่วยเหลือการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และ สรุปผลการส่งต่อนักเรียนไว้เป็นหลักฐานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัสสร สุริยะ (2562, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์การทำงาน พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ตำแหน่งผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเปรียบเทียบภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน การดำเนินงานระบบ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-10 ปี 11-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เปรียบเทียบภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนและให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้โรงเรียนพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมและมีความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นที่ยอมรับของสังคม โรงเรียนทุกแห่งจึงให้ความสำคัญกับการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างมาก ดำเนินงานตามขั้นตอน โดยเริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล กำหนดให้ครูที่ปรึกษาทุกระดับชั้นต้องมีระเบียบสนทนากับนักเรียนทุกคน เพื่อทราบประวัติ และข้อมูลที่เป็นของนักเรียน โดยให้นักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูล มีการคัดกรองนักเรียนทุกคน เช่น มีการตรวจสอบสุขภาพนักเรียนตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนในโรงเรียนจัดส่งเสริมนักเรียนทั้งในด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ความรู้ ความสามารถ กำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ในการดำเนินการจะมีขั้นตอนที่ชัดเจนเป็นแนวปฏิบัติ นอกจากนี้ผู้บริหารได้จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้กับครูและบุคลากรทุกคนรับทราบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ได้มีการนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจรงค์ เทียงศรีเกลี้ยง (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็น ของครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร พบว่าการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 สามารถวิเคราะห์เป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ควรติดตามดูแลรู้จักนักเรียนอย่างใกล้ชิด ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนอย่างจริงจังเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ควรได้รับความร่วมมือที่ดีจากชุมชนและผู้ปกครอง ควรทำเป็นแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ ครูที่ปรึกษาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองให้มากขึ้น สนับสนุนทุนการศึกษาให้นักเรียน จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้สามารถคิดเป็นแก้ปัญหาได้ ควรวางแผนการดำเนินการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญเนตร มุลทองจาด (2564, น.76) ที่ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี พบว่า ด้านการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ควรจัดให้มีการวางแผนการเยี่ยมบ้าน อาจกำหนดเยี่ยมบ้านปีการศึกษาละ 2 ครั้ง เพื่อเป็นการปรับปรุงข้อมูลของนักเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ นอกจากนี้ครูประจำชั้นและ ครูประจำวิชา ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลนักเรียน จะได้ทราบข้อมูลนักเรียนมากยิ่งขึ้น

ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ข้อมูลของนักเรียนควรครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้สามารถคัดกรองนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ ครูมีการปรับปรุงข้อมูลของนักเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ครูและผู้บริหารควรจัดทำเครื่องมือ นวัตกรรม เพิ่มแบบประเมินนักเรียนให้มีความหลากหลาย มีการส่งต่อข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้กับครูที่ปรึกษา และนำไปประเมินสำเร็จรูป โปรแกรมประเมินพฤติกรรมนักเรียนเข้ามาใช้เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญเนตร มูลทองจาด (2564, น.77) ที่ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี พบว่า ผู้บริหารควรกำหนดหลักการในการคัดกรอง นักเรียนให้กับครู เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางเดียวกัน เพิ่มแบบประเมินนักเรียนให้มีความหลากหลายและมีคุณภาพ ผู้บริหารควรจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมและแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความถนัดเพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และมีการจัดทำแบบบันทึกพฤติกรรมสำหรับนักเรียนกรณีที่มีปัญหา

ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่า มีการสนับสนุนการพัฒนานักเรียนในหลาย ๆ ด้าน มีความหลากหลายให้เหมาะสมกับนักเรียน โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมและต่อเนื่อง ขอความร่วมมือผู้ปกครองในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนร่วมกับโรงเรียน ควรวางระบบการดำเนินงานให้เข้มแข็งและมีความสามัคคีกัน และควรประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิตา พงษ์สวัสดิ์ (2561, น.68) ที่ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า การสื่อสารของทางโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรีกับผู้ปกครองมีความเข้าใจและความร่วมมือค่อนข้างน้อย จึงควรมีการดำเนินการคือ ควรชี้แจงให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาความสามารถ และการสร้างคุณค่าให้ผู้เรียน โรงเรียนควรเพิ่มความสำคัญโดยให้ครูประจำชั้น หรือ ครูที่ปรึกษา สรรวจความต้องการในการจัดกิจกรรมของนักเรียน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า ครูควรมีการติดตามบันทึกผลการช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการให้ข้อมูลที่จริง ควรแก้ปัญหาด้วยความเข้าใจเพื่อให้นักเรียนไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ครูควรสร้างความเป็นกันเองและความไว้วางใจกับนักเรียนทุกฝ่ายที่รับผิดชอบต้องช่วยกันดูแลไม่ควรปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบโดยลำพัง และ โรงเรียนควรให้คำปรึกษาแนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ปราณี เตยอ่อน (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล) พบว่า ครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน นักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาได้ให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลย

ด้านการส่งต่อ พบว่า หลังจากดำเนินการกิจกรรมควรสรุปผล ติดตามประเมินผล รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อนำมาปรับปรุงและนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรตรวจสอบ และศึกษาข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่จะส่งต่อนักเรียนให้ละเอียดและรอบคอบ โรงเรียนควรติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่ส่งต่อนักเรียนอย่างใกล้ชิดและรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ควรชี้แจงให้ผู้ปกครองรับทราบและเข้าใจกรณีส่งต่อนักเรียน ผู้บริหารควรติดตามด้วยตัวเอง เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่คณะทำงานและยังเป็นการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ปกครองและนักเรียนถึง การแก้ปัญหาอย่างจริงจังของผู้บริหาร และควรเก็บข้อมูลการส่งต่อนักเรียนเป็นความลับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี เตยอ่อน (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว

(สาครกิจโกศล) ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า ควรอบรมให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ต่อการส่งต่อนักเรียนและชี้แจงให้กับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนได้ทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงของการส่งต่อนักเรียน

10. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูควรมีการบันทึกและรายงานผลการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ครูควรมีการคัดกรองนักเรียนเป็นแยกกลุ่ม เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา เป็นห้องเรียนและระดับชั้นเรียน

1.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน ครูควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้บริหาร และครูควรมีการประชุมและวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

1.5 ด้านการส่งต่อ ครูควรมีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกเมื่อโรงเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนกลุ่มมีปัญหาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

11. เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2564). *คู่มือวิทยาการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-ช่วงชั้นที่ 4*

(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมสุขภาพเยาวชนผ่านศึก.

กรมสุขภาพจิต. (2564). *ปัญหาสุขภาพจิตวัยรุ่น*. สืบค้นจาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30188>

ขวัญเนตร มูลทองจาด (2564). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เทิดศักดิ์ ยะยอ. (2562). *การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านดอยคา อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่โดยใช้กระบวนการบริหารงานวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ธนิดา ศุภรสุนธ์. (2562). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม.

- เบญจรงค์ เทียงศรีเกลี้ยง. (2564). *ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(2), น.140.*
- ปรมาภรณ์ สนธิ. (2560). *แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ปทุมธานี.*
- ปราณี เตยอ่อน. (2558). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล). วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.*
- ศิริพร ขุนภักดี. (2564). *คู่มือการปฏิบัติงาน แนวทางการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. สืบค้นจาก*
<http://www.mathayom9.go.th/ckeditor/userfiles/files/s001.pdf>
- สุธิตา พงษ์สวัสดิ์. (2561). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.*
- สุภัสสร สุริยะ. (2562). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. (2562). *คู่มือแนวทางการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. สืบค้นจาก*
<http://www.mathayom9.go.th/webspm9/index.php>
- John W. Best. (1981). *Research in Education, 4 th ed.* New Jersey : Prentice – Hall Inc.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3).*